

TIJORAT BANKLARINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI

Sadikov Iskandar Gayratovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi

Sadikov1982@gmail.com

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
Volume: 1 Issue: 8 DOI: https://doi.org/10.55439/INSURE/vol1_iss8/a8	Ushbu maqolaning maqsadi tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashga turli yondashuvlar mavjud bo'lib, ular baholash maqsad va vazifalariga qarab farqlanishini tadbqiq etish hisoblanadi. Bunda iqtisodiy sub'ektlar ko'pincha nazorat organlari tomonidan qo'llanilayotgan va tasdiqlangan modellarini ta'minlash uchun amalga oshirish talab etiladigan tadbirlarni aniqlashdan iborat. Ushbu qo'yilgan maqsadlarga erishish yo'lida muallif tomonidan tadqiqotlar amalga oshirilgan va natijalarga erishilgan.
KEYWORDS	<i>Tijorat banklari, moliya tizimi, bank tizimi, banki resurslari, banklarning moliyaviy barqarorligi, bank sektori, xususiy sektor, moliyaviy vositachilik, moliyaviy qarorlar, moliyaviy barqarorlikni baholash.</i>

Kirish (Introduction/Введение).

So'nggi o'n yilliklarda jahon bank bozori bir nechta jiddiy larzalarga duch keldi. Global pandemiya oqibatlarini ko'plab tijorat banklarning, shu jumladan AQSHdagi jahon ahamiyatiga ega yirik tizim tashkil etuvchi banklarning moliyaviy barqarorligiga jiddiy ta'sir etdi. Makroiqtisodiy muhit o'zgarishi sharoitida nazorat organlari va boshqa iqtisodiy sub'ektlar banklarning moliyaviy barqarorligini baholashga turli yondashuvlar mavjud bo'lib, ular baholash maqsad va vazifalariga qarab farqlanadi. Bunda iqtisodiy sub'ektlar ko'pincha nazorat organlari tomonidan qo'llanilayotgan va tasdiqlangan modellarga asoslanadilar. Shuning uchun ikkinchisi alohida asosiy ahamiyatga ega.

Jahon makroiqtisodiy muhitda yuz berayotgan o'zgarishlarni hisobga olgan holda, moliyaviy barqarorlikni baholash modellarining aksariyati jiddiy o'zgartirishlarni talab qiladi. Birinchidan, ishlatilayotgan modellarni takomillashtirish bank barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan va ularning o'z faoliyatini davom ettirish qobiliyatiga ta'sir ko'rsatadigan omillarni hisobga olish uchun zarur bo'ladi. Shu munosabat bilan tijorat banklariga, ayniqsa kapital yetariligi sohasida talablar sezilarli darajada kuchaytirildi. Bank moliyaviy holatini baholashning, bank faoliyati natijalarini prognoz qilish imkoniyatining yangi, yanada natijali usullari ishlab chiqildi. Ikkinchidan, bank ichidagi muhitda ham sezilarli o'zgarishlar sodir bo'ldi. Bu ko'p jihatdan texnologiyalarning faol rivojlanishi (yangi texnologiyalar, moliyaviy vositalar va usullarning paydo bo'lishi), faoliyatning avtomatlashtirilishi, raqamli iqtisodiyot kabi fenomenning rivojlanishi hamda xizmat va xizmatlar qatoridagi mos keladigan o'zgarishlar, biznes-jarayonlarning qayta qurilishi, ba'zi hollarda biznes-modellarning to'liq qayta qurilishi bilan bog'liq. Yuqoridagi fikrlar tadqiqot mavzusining dolzarbligini va ilmiy-amaliy ahamiyatga ega ekanligini belgilaydi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Iqtisodchi olimlar Z.Axrorov va Sh.Jalilovlar «Moliyaviy barqarorlik – bu bank moliyalashtirish manbalari tarkibida o'z mablag'lari yetarli hissasini ta'minlovchi moliyaviy holatidir. O'z mablag'lari yetarli hissasi moliyalashtirishning jalb qilingan manbalari to'liq va o'z vaqtida qaytarilishini ta'minlashda foydalanilishini anglatadi» [1] deya ta'rif berishgan.

Ye.V.Korchagina o'z qarashlarida quyidagicha ta'rif keltirib o'tadi.

«Moliyaviy barqarorlik – o'z mablag'larini investitsiya shaklida yo'naltirish, faoliyat va ishlab chiqarish siklining yangi yo'nalishlarini tashkil qilishni qo'llab-quvvatlash, kechiktirib bo'lmaydigan vazifalarni moliyalashtirish va moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlanganlik darajasi orqali izohlanadi» [2].

I.A.Pavlova fikricha, bank moliyaviy barqarorligining mohiyati «uning shunday moliyaviy holatidirki, unda bankning xo'jalik faoliyati uning barcha majburiyatlarini ta'minlashga imkon beradi [3]». I.N.Omelchenko va Ye.V.Borisovalar fikricha, «moliyaviy barqarorlik - doimiy tarzda bozor kon'yunkturasini o'zgarib borishi sharoitida bankning o'z moliyaviy stabiligini saqlab qolish qobiliyatidir [4]». L.T.Gilyarovskaya va A.A.Vexorevalar ta'kidlashicha, bank moliyaviy barqarorligi tushunchasi uning shunday holatidirki, bunda mavjud resurslarni taqsimlash va ulardan foydalanish jarayonida nafaqat to'lovga layoqatlilik ta'minlanadi, balki shu bilan birga foyda va kapitalning o'sishiga erishish maqsadidagi rivojlanishga ham erishiladi [5]».

N.L. Danilova banklarning moliyaviy barqarorligi bo'yicha quyidagi ta'rifni keltirib o'tadi. Unga ko'ra «moliyalashtirish manbalarining bir qismi sifatida o'z kapitalining yetarli ulushi bilan ta'minlanadigan bank moliyaviy holatining barqarorligi bankning moliyaviy barqarorligi deyiladi [6]».

«Bank moliyaviy barqarorligini baholash uchun bir nechta turli yondashuvlar qo'llaniladi»: «an'anaviy, resursli-boshqaruv, resurs yondashuvi, stoxastik tahlil asosida baholash, ko'pliklar nazariyasi va boshqa turdagi hisob usullaridan foydalanish mumkin» [7] ligi haqida D.A. Yendovskiy hamda A.V.Yendovskiyalar o'z ilmiy qarashlarini keltirib o'tishgan.

A.U.Burxonovning fikricha: «moliyaviy barqarorlik: birinchidan, «birgina korxona sarmoya tarkibini emas, balki umuman korxona moliyasi xolatini tavsiflaydi»; ikkinchidan, «foйда olish va qarzlarni to'lash, korxona o'z faoliyatini moliyalash imkoniyati va resurslar aylanish tezligining bir maromda rivojlanib borishiga asoslangan korxonalar faoliyatining kompleks ko'rsatkichidir»; uchinchidan, «korxonaning ishlab chikarish va moliyaviy faoliyati natijalarini aks ettiradi hamda ular o'rtasidagi teskari aloqani hisobga olgan holda ushbu natijalar uyg'unligining tizimli jarayonini o'zida namoyon etadi»;

to'rtinchidan, «korxonaning aylanma mablag'larini boshqarish orqali sarflangan sarmoyaga eng yuqori daromad olishni ta'minlaydi» deya ta'kidlaydi [8].

I.T. Balabanov «bankning moliyaviy barqarorligi mablag'larni joylashtirish va ulardan foydalanish, foyda miqdori hisobiga o'z mablag'larini to'ldirish, shuningdek rejani, asosiy va aylanma mablag'larning aylanish tezligini hisobga olgan holda boshqa manbalar bilan tavsiflanadi [9]».

A. D. Sheremet va R. S. Sayfullinlar moliyaviy barqarorlikni bankning mavjud aktivlari yordamida o'z majburiyatlarini qoplash qobiliyati deb hisoblashadi. Mualliflar kompaniyaning mavjud manbalarining tarkibi va tuzilishiga alohida ahamiyat berishadi, shuningdek, holatni tahlil qilishda naqd pul aylanmasi dinamikasini hisobga olishadi [10].

Shuningdek, ba'zi iqtisodiy adabiyotlarda bank moliyaviy barkarorligini ta'minlashning yanada batafsil yoritib berilgan holatlar ham yo'q emas. Masalan, «... Moliyaviy barqarorlik - bu mumkin bo'lgan iqtisodiy o'zgarishlar va zarbalarga qaramay, moliyaviy institutlar va bozorlar tizimining samarali va barqaror ishlashi qobiliyatidir. Bu moliyaviy inqirozlarning yo'qligi yoki minimal darajasi, bank tizimining barqarorligi, iqtisodiyotning real sektori uchun moliyaviy xizmatlarning ishonchiligi va qulayligi bilan tavsiflanadi.

Tadqiqotni amalga oshirishda foydalanilgan usullar (Methods/Методы).

Tadqiqotni amalga oshirishda qo'yilgan maqsadlarni amalga oshirishda mantiqiy va tarkibiy tahlil qilish, guruhlashtirish, iqtisodiy-statistik tahlil, o'zaro va qiyosiy taqqoslash usullaridan samarali foydalanildi.

Olingan natijalar (Results/Результаты).

Olib borilgan tahlillar natijasida O'zbekiston tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashga turli yondashuvlar mavjud bo'lib, ular baholash maqsad va vazifalariga qarab farqlanishida iqtisodiy sub'ektlar ko'pincha nazorat organlari tomonidan qo'llanilayotgan va tasdiqlangan metodika hamda modellarning rivojlanishiga to'siq bo'layotgan holatlar hamda ularni bartaraf etish yo'llari asoslab berilgan.

Tahlillar (Analysis/Анализ).

Tijorat banklarining moliyaviy holatini tahlil qilish uni har tomonlama baholash bilan yakunlanadi. Har tomonlama baholashdan so'ng, kompaniyaning kelajak va kelgusi davrlarda moliyaviy strategiyasini ishlab chiqishga alohida e'tibor berib, moliyaviy holatni yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqiladi.

Moliyaviy tahlil natijasi, qoida tariqasida, bankning moliyaviy holatini yaxshilashga qaratilgan tavsiyalardir. To'lov qobiliyati, likvidligi va moliyaviy barqarorligi iqtisodiyotni transformasiyalash sharoitida bankning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini har tomonlama tavsiflashga imkon beradigan yagona tizimni tashkil etadi. Moliyaviy barqarorlik umumlashtiruvchi baholash ko'rsatkichi bo'lib, to'lov qobiliyati va likvidligi xususiy omil ko'rsatkichlari hisoblanadi. Moliyaviy barqarorlikni tahlil qilish bankning moliyaviy holatini tahlil qilishning muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Mavjud iqtisodiy adabiyotlarda va hozirgi amaliyotda bankning moliyaviy barqarorligini baholashning turli yondashuvlarini uchratish mumkin.

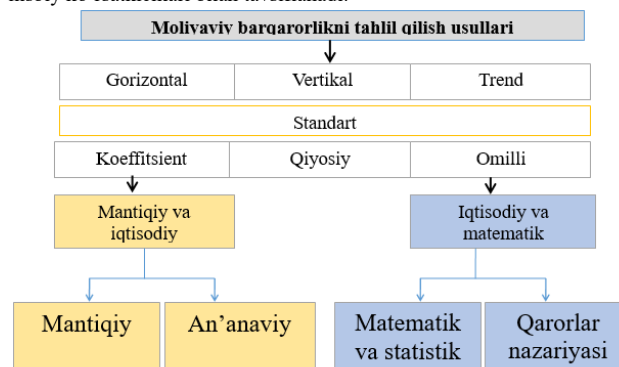
Moliyaviy barqarorlikning tarkibiy asosini kapital, likvidlik, samarali tartibga solish va nazorat qilish, risklarni boshqarish va shaffoflik tashkil etadi. Ushbu komponentlarning birgalikda qo'llanilishi iqtisodiy qiyinchiliklarga dosh bera oladigan va uzoq muddatli rivojlanishni ta'minlaydigan barqaror moliyaviy tizimni yaratishga yordam beradi.

Bundan tashqari, moliyaviy tahlil hozirgi vaqtda iqtisodiy va tegishli fanlarga oid turli xil usul va usullarning katta to'plamini o'z ichiga oladi. (1-rasm)

Bank uchun qarzga olingan kapital ma'lum bir xavf ulushiga ega, chunki bankning moliyaviy ahvolidan qat'i nazar, kreditlar va ular bo'yicha foizlar o'z vaqtida to'lanishi kerak. Kompaniyaning o'z majburiyatlarini bajara olmasligi yo'qotishlarga va natijada barcha kapitalning ishtatilishiga olib keladi. Bunday holat bankni bankrotlikka olib kelishi mumkin. Moliyaviy barqarorlikni tahlil qilish moliyaviy tahlilning ajralmas qismi bo'lib, uning asosiy usullari quyidagilardan iborat: gorizonttal, vertikal, tendensiya, koeffitsiyent va omillarni tahlil qilish.

Tegishli tahlil koeffitsiyentlarni hisoblash va ularning me'yoriy qiymatlari bilan taqqoslash, shuningdek ularning dinamikadagi o'zgarishlarini taqqoslash orqali amalga oshiriladi. Bankning tashqi

investorlar va kreditorlarga bog'liqlik darajasi moliyaviy barqarorlikning nisbiy ko'rsatkichlari bilan tavsiflanadi.

1-rasm. Banklarning moliyaviy barqarorligini tahlil qilishning uslubiy yondashuvlari¹

Bank egalari o'z kapitalini maksimal darajada oshirish va moliyaviy manbalarning umumiy hajmida qarz mablag'larini minimallashtirishdan manfaatdor. Kreditorlar, shuningdek, moliyaviy barqarorlikni kapital, uning tuzilishi, to'lov qobiliyati va kelajakdagi moliyaviy barqarorlikka qarab baholaydilar.

Shunga asosanib, banklarning moliyaviy barqarorligini baholashning asosiy vazifasi bankning qarz kapitaliga bog'liqlik darajasini aniqlashdir.

Ba'zi tadqiqotchilar tijorat banklarining moliyaviy barqarorligining ajralmas ko'rsatkichini hisoblashni taklif qilishadi. Bankning moliyaviy barqarorligini baholash bo'yicha yondashuvlarning kengaytirilgan ro'yxati 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini baholashga yondashuvlar

№	Yondashuv nomi	Ta'rif	Baholash natijasi
1.	Umumiy yondashuv	Moliyaviy barqarorlikning mutlaq ko'rsatkichlarini tahlil qilish	Moliyaviy barqarorlik turini aniqlash
2.	Koeffitsiyent yondashuvi	Moliyaviy barqarorlikning nisbiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish va ularni normativ qiymatlar bilan taqqoslash	Bankning zaif va kuchli tomonlarining haqiqiy moliyaviy holatini aniqlash
3.	Marjinal yondashuv	Xarajatlarni umumiy va o'zgaruvchiga bo'lish va mazali daromad ko'rsatkichini qo'llash orqali rentabellik chegarasini hisoblash	Moliyaviy barqarorlik zarari va foydasini aniqlash
4.	Skoringli yondashuvi	Moliyaviy barqarorlik ballidagi ko'rsatkichlarga likvidlik koeffitsiyentlarini qo'llash	Moliyaviy barqarorlik turini aniqlash
5.	Balans yondashuvi	Balans modelidan foydalanish	Zaxiralat va asosiy vositalarni moliyalashtirish manbalari bilan qoplash darajasiga qarab moliyaviy barqarorlikni baholash
6.	Integratsiyalashgan yondashuv	Moliyaviy barqarorlik o'zgaruvchilarning umumlashtirilgan ko'rsatkichi yordamida moliyaviy barqarorlik darajasini integral baholash	Moliyaviy barqarorlik darajasini aniqlash va uning dinamikasini aniqlash
7.	Faktor yondashuvi	Ko'rsatkichlar zanjirini yaratish va ularning o'zgarish sur'atlarini tahlil qilishni o'z ichiga olgan moliyaviy barqarorlikning omil tahlilini o'tkazish	Bankning moliyaviy holati ta'riflashda muvofiq ehtiyojlarga imkon beradigan ko'rsatkichlar doirasini aniqlash
8.	Matrisa yondashuvi	Matrisa balanslarini tuzish	Balans aktivlarining tarkibi va sifatini va ularni moliyalashtirish manbalarining yetarlicligini hisoblash

Manba: Muallif tomonidan tuzildi

Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligi ularning muvaffaqiyatli faoliyatining muhim jihati hisoblanadi. E'tiborli jihati shundaki, ayrim koeffitsiyentlar moliyaviy barqarorlik va uni ta'minlash bo'yicha mavjud ma'lumotlarni beradi hamda ularning o'zaro bog'liqlik jihatlarni keltirib chiqaradi.

1. Investitsiyalarni qoplash koeffitsiyenti. Investitsiya obyektining moliyaviy barqarorligini baholash usuli. Bu moliyalashtirishning qaysi qismini barqaror majburiyatlar tashkil etishini aniqlashga imkon beradi: kapital va uzoq muddatli majburiyatlar. Agar korxonaning aktivlari likvidsiz bo'lsa va u joriy hisoblarini to'liq to'lay olmasa, investitsiyalarni qoplash koeffitsiyenti tushadi. Uning me'yoriy qiymati 0,7 dan 0,9 gacha. O'rtiqcha ko'rsatkich qarzni moliyalashtirish manbalaridan yetarli darajada foydalanilmaganligini ko'rsatadi. Ushbu ko'rsatkichni hisoblash uchun balans ma'lumotlari asos hisoblanadi.

Investor o'zining moliyaviy resurslarini yo'naltirgan loyihadan yetarli moliyaviy daromad olishdan manfaatdor. Shu bilan birga, investitsiyalarning rentabelligini nafaqat natijalar bo'yicha, balki uni amalga oshirishni boshlashdan avval aniqlash maqsadga muvofiq. Ushbu maqsadlar uchun moliyaviy hisobotdagi umumiy ma'lumotlar asosida hisoblanishi mumkin bo'lgan maxsus ko'rsatkich, ya'ni investitsiyalarni qoplash koeffitsiyenti qo'llaniladi.

1 – jadval
Investitsiyalarni qoplash koeffitsiyentining o'zgarishi omillari

№	Koeffitsiyent kamayadi	Koeffitsiyent oshadi
1.	Korxona joriy hisoblarini to'lay olmagan holatda	Joriy majburiyatlarni to'lash korxonaning barqaror moliyaviy holatini yo'qotishiga olib kelmaydi
2.	Qisqa muddatda korxona aktivlarini realizatsiya qilish qiyinlashgan holatda	Likvid aktivlar bazasi kengaygan holatda (joriy, tezkor, mutlaq likvidlik ko'rsatkichlari oshganda)
3.	Majburiyatlarni 12 oy ichida to'lash talab qilinganda	Muddati 1-yildan ortiq bo'lgan majburiyatlarning hajmi o'sib borishi jarayonida

Investitsiyalarni qoplash ko'rsatkichi investitsiya obyektining moliyaviy barqarorligini baholashga imkon beradi. Agar loyiha likvidlik darajasi past bo'lgan aktivlar yoki qisqa muddatli majburiyatlar bilan qo'llab-quvvatlansa, unga sarmoya kiritish riskli deb hisoblanishi mumkin.

O'z mablag'lari va uzoq muddatli majburiyatlar investitsiya objekti uchun ishonchli xavfsizlik manbai sifatida ko'rib chiqilishi mumkin: ular kamida 12 oy davomida kompaniya ixtiyorida bo'ladi. Joriy majburiyatlarni qoplash uchun ularni zudlik bilan loyihadan olib qo'yish shart emas.

Investitsiyalarni qoplash koeffitsiyentini hisoblash uchun ma'lumotni ochiq moliyaviy hisobotlardan olish mumkinligi sababli, ko'plab kredit tashkilotlari ushbu ko'rsatkichdan korxonaga kredit berish xavfini baholash uchun foydalanadilar.

Investitsiya – bu kapital egasidan moliyalashtirish jarayonini aniqlashda iloji boricha ehtiyot bo'lishni talab qiladigan murakkab ish bo'lganligini inobatga olgan holda moliyaviy tahlil investitsiyalarni qoplash koeffitsiyentining aniq me'yoriy qiymatini ta'minlaydi, bu esa investitsiyalar samaradorligini baholashga imkon beradi.

Investitsiya qilingan mablag'larni qamrab olish koeffitsiyentini tahlil qilish bir nechta muhim omillarni hisobga olishni talab qiladi:

agar ko'rsatkich 0,9 dan yuqori bo'lsa, unda investitsiya objekti ishonchli deb hisoblanishi mumkin, ammo bu qisqa muddatli qarzni moliyalashtirish manbalaridan yetarli darajada samarali foydalanilmaganligidan dalolat beradi;

agar ko'rsatkich optimal (0,6-0,7) qiymatga yaqin bo'lsa, unda investitsiya qilingan mablag'larni yo'qotish ehtimoli faqat sezilarli tashqi zarbalar (sheriklarning insofsizligi, valyuta kursining o'zgarishi va hokazo.).

2. Kapitallashuv koeffitsiyenti. Kapitallashuv koeffitsiyenti 1 so'm kapital uchun qancha qarz mablag'lari hisoblanganligini ko'rsatadi. Uzoq muddatli kreditlik qarzlari hajmini uzoq muddatli moliyalashtirishning umumiy manbalari bilan taqqoslaydigan ko'rsatkich bo'lib, ular uzoq muddatli kreditlik qarzlardan tashqari tashkilotning o'z kapitalini ham o'z ichiga oladi.

Kapitallashuv koeffitsiyenti korxonaning o'z faoliyatini moliyalashtirish manbasining kapital shaklida yetarilgini baholashga imkon beradi. Ularning haqiqiy nisbatini shakllantirish uchun standart qiymati 1-1,5 oralig'ida barcha tarmoqlar uchun bir xil bo'lgan kapitallashuv koeffitsiyentini aniqlash muhimdir.

References:

- Axrorov Z.O., Jalilov Sh. Banklarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash masalalari. Risola. – Samarqand: SamISI, 2017. – 27 b.
- Корчагина Ye.B. Проблемы конкурентоспособности в современной экономике // Проблемы современной экономики. 2005. № 3/4 (15/16)
- И.А. Павлова// Финансы и кредит, 2017г., «Анализ и прогнозирование финансовой устойчивости организации с учетом жизненного цикла на основе интегрального показателя». 23 (июнь), с. 71-75.
- Омельченко И.И. Финансово экономическая стабильность как составная часть организационно экономической устойчивости предприятий // Вестник машиностроения. 2017. № 4. С. 65.
- Гиляровская Л.Т., Вехорева А.А. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия. СПб., 2013. С. 13.
- Данилова Н.Л. Анализ финансовой устойчивости предприятия [Электронный ресурс] // Ассоциация «Открытая наука». Выпуск № 2. 2014
- Ендовицкий Д.А., Ендовицкая А.В. Системный подход к анализу финансовой устойчивости коммерческой организации // Экономический анализ: теория и практика. 2005. № 6 (39)
- Burxanov A.U. "Banklar moliyaviy barqarorligi: nazariya va amaliyot". Monografiya. T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2019. 160 b.
- Шеремет, А.Д. Методика финансового анализа / [Текст]: А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. - М.: ИНФРА-М, 2015.
- Баканов М.И. Методы финансового планирования и прогнозирования на предприятиях / О. А. Лаенко // Вестник Прикамского социального института. – 2016. – № 2. – С. 52-55...

Ko'rsatkichning pasayishi korxona moliyaviy holatining mustahkamlanishidan dalolat beradi va uning o'sishi qarzni moliyalashtirishga bog'liqligining oshishini aks ettiradi.

Ushbu koeffitsiyent tadbirkorlik xavfini baholashga imkon beradi. Koeffitsiyent qiymati qanchalik yuqori bo'lsa, tashkilot uning rivojlanishida qarz kapitaliga qanchalik bog'liq bo'lsa, moliyaviy barqarorlik shunchalik past bo'ladi.

Shu bilan birga, yuqori koeffitsiyent darajasi kapitalning mumkin bo'lgan rentabelligini (kapitalning yuqori rentabelligini) ko'rsatadi. Biroq, faqat o'z moliyalashtirish manbalaridan foydalanish ham ijobiy omil emas, chunki u egalarning investitsiyalari daromadligini kamaytiradi.

3. Qisqa muddatli qarz nisbati koeffitsiyenti. Qisqa muddatli qarz nisbati korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarining tashqi majburiyatlarining umumiy hajmidagi ulushini ko'rsatadi (qarzniing umumiy miqdorining ulushi qisqa muddatli to'lashni talab qiladi).

Yuqorida keltirilgan moliyaviy barqarorlik koeffitsiyentlarining o'zaro bog'liqlik jihatlari o'rganish natijasida, moliyaviy barqarorlik koeffitsiyenti korxonaning pozitsiyasi qanchalik barqarorligini va yaqin kelajakda moliyaviy muammolar unga tahdid soladimi yoki yo'qligini ko'rsatishini hamda korxonani moliyalashtirishning qancha uzoq muddatli va barqaror manbalari borligini aniqlash mumkin.

Natijalar interpretatsiyasi (Discussion/Обсуждение).

Ushbu tadqiqotni amalga oshirish davomida quyidagi savollar paydo bo'ldi va ularga quyidagicha javoblar shakllandi: O'zbekistonda banklar moliyaviy munosabatlarning umumiy tavsifi, nazariy va funksional asoslari qanday? Tijorat banklari moliyasini tashkil etish va korxonalarning moliyaviy mexanizmlarini ishlab chiqishning me'yoriy-huquqiy asoslari mavjudmi? Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning zarurligi, iqtisodiy mohiyati va vazifalari nimada? Mazkur tadqiqotni amalga oshirish davomida ushbu savollarga asosli javoblar shakllantirildi.

Maqola bo'yicha xulosa va takliflar (Conclusions/Заключения).

Yuqorida amalga oshirilgan tahlillardan kelib chiqqan holda xulosa qilish mumkinki, tijorat banklarini malakali va samarali boshqarish uning moliyaviy barqarorligida asosiy rol o'ynaydi. Yaxshi boshqaruv operatsion jarayonlarni optimallashtirish, xarajatlarni minimallashtirish va rentabellikni oshirishga yordam beradi. Shuningdek, koeffitsiyentni hisoblashda ko'rib chiqilayotgan kompaniyaning asosiy xususiyatlarini hamda uning sohaga qay darajada bog'liqligini hisobga olish maqsadga muvofiq. Agar bankning moliyaviy barqarorligi ko'rsatkichlari tizimi natijalari qoniqsiz bo'lsa, bank moliyaviy jihatdan beqaror hisoblanadi. Moliyaviy beqarorlikning salbiy oqibatlarini inqiroz, eng yomon holatda esa uning bankrotligi hisoblanadi. Tijorat banklari moliyasini tashkil etish va samarali boshqarish ahamiyati yuqoriligi va o'ziga xos xususiyatlari mavjudligi, bankning riskni samarali boshqarish qobiliyati uning moliyaviy kuchiga ta'sir qilishi mumkin.